

era *folrada* de flames de foc», f° 240v1 (així en el ms. B, *florada* en P), traduïnt «flammis ignis tota confecta» (731).

De tota manera constatem el mot en Eiximenis: «vest comunament, a la carn, alcandora prima, e après, jubet prim; e dessús, de ma escarlata ab d'altres preciosos draps *folrats* de penes de vairs, jatsia que en l'estiu ús de xamellots tots *folrats* de cendat», *Terç* (c. 1385, *NCL* vi, 53.16). «Un capussai *folrat*» en doc. de Ribes de 1380 (*BABL* vi, 470); «vestidures *folrades* de arminis, letissos, marts, fusines, vebres, vays, squirols, o de britanys ne d'altra pelliceria», doc. ross. de 1419 (*InuLC*; s. v. *pelliceria*) i altres 7 casos de *folrar* i *folrat* en ross. (*InuLC*). Suposem que el verb que apareix en les formes *folrré*, *folrrí* en el *Torc.* d'Àversó (590.11, 965.88) sigui el d'aquest significat; en tot cas registra *folrar* vestidura: duplico; *folrada vestidura*: duplex vestis, abolla» el Busa-N. (C-vii-6), tot i que el que porta el seu model castellà Nebrija és *enforrar vestidura*. *AlcM* dóna cites de *folrar* en docs. de 1366, 1376 i 1420 i llegim «lo dit primogenit portave una roba rastrant de vellut carmesí, *folrada* de domàs» en un doc. del S. xv o primeria del xvi, del *Llibre de Co. Asseny.* de Comes, 172.

Pel que fa a la variant *forrar*, a penes és menys antiga: el *Dag.* no en dóna més que una dada de «*forrat*: forrados», 1345, vagament com a mallorquina; «un palí vermell ab leons d'or grans e és *forrat* de vermell» i més enllà el verb *forrar* en el mateix doc. de 1373 (*MiretS, TemplH.*, p. 557); *forrat* en el *Corbatxo* (*BDLC* xvi, 104); «lo vi fir als nervis, e fa tremolar les mans, e fa plorar los huylls, e ls fa tornar roigs, que par que sien *forrats* de escarlatina vermella», *StVicentF (Serm. i, 271.3)*; «vist primes teles, / roba daurada, / de vays *forrada* / la cortapisa», «vestir no-u vol, / diu que du dol / --- / hi fall faldetes, / tot par robetes / de criatura: / falsa costura / e mal tallat, / pijor *forrat*; / diu mal del sastre / ---», *JRoig (Spill, 11828, 2088)*; i força sovint en *JoMartorell*: «entrà en lo consell molt bé abillat de roba de brocat rossegant, ab lo mantell de carmesí, *forrat* de herminis», «manto tot brodat de perles molt grosses, *forrat* de marts gibellins», «donà-li una roba d'estat, que era de brocat e *forrada* de marts gebelins» (*Ag. i, 82, 118, 165*).

Modernament han seguit usant-se totes dues formes: *forrar*, si no m'enganyo, predomina molt en l'ús ciutadà de les capitals dels cinc dominis dialectals, però també se sent *folrar* en molts llocs, almenys del Princ.: els dos trabucaires «anaven igualment bruts, amb la roba emplastada al cos per l'habitud de no despullar-se: gec i calces de vellut, calçons de cuiro ros, sabates *folrades*, i al coll, a més de la manta virada de blau, un sarró de tela crua», *MVayreda (Puny. v, p. 88, i ja igual a la 1.ª ed.)*. En canvi la forma de OPou, *aforrat*, avui ens sona acastellanada: «gipó senzillo: thorax simplus; gipó *aforrat*: th. diplois» (*ThPu.*, 306).

Com que en l'original germànic no hi és la idea de duplicació de la tela, és probable que aquesta en ro-

mànic ens vingui de la derivació verbal, partint del substantiu *fourre* (i formes anàlogues), amb el sentit de 'beina, funda': d'on *folrar* per comparació amb la protecció que dóna la funda a allò que cobreix. De fet és aquest substantiu el que apareix primer pertot arreu. Ja el tenim sovint, i amb ús ben clar, en les *VidesR*, però ací és en la forma de fonètica rossellonesa *foire* (amb el grup germ. DR tractat com *ir* segons és normal en ross. i oc.): «destruïa la ciutat de Roma la pestilència --- e de mantenen Sen Gregori --- dix: —prega per nós --- e adoncs Sen Gregori vesec l'àngel de Déu, sobre lo castel --- ab lo coltel, tot sangnent, que tenia treyt, e que-l tornava en lo *foyre*» (ms. B, traduïnt *in vaginam*, i en el ms. P *coltelera*), f° 73v1; de nou «met lo teu coltel en lo *foyra*», f° 270, n. 1 (amb la mateixa trad. i també *coltelera* en P); també *foyre* en un doc. ross. de 1409 (p. p. *Ruscino i, 145*); «una spasa ab *foyre* vermell»; i altres nou testimonis de *foire*, des de 1374, en ross. (*InuLC*), junt amb 3 de *fourre* en els anys 1377, 1380 i 1385.

D'altra banda, però, la forma estrictament catalana *fourre* ja apareix (rimant amb una dotzena de mots en o oberta) en el *Diccionari de Rims* de Jacme Marc (§ 873); i així mateix: «pregà que tornàs la spasa en lo *fourre* e no combatés pus», *Curial (NCL* ii, 24), «va trer la espaza del *fourra*», *Amic e Melis (NCL* xlviii, 140); «puy Jhesuchrist dix a sent Pere que tornàs lo seu coltel al *fourre*», *Breviari d'Amor (DBal.)*; en Turmeda *fourre* 'funda, protecció' rima amb mots en *ôure*: «Si per amor serets units, / enemics no-us poran noure; / si per oi serets partits, / trauran-vos fora del *fourre* / dels vostres béns temporals: / rebrets hontes e grans mals / que sol no-us gosarets moure» (*Divisió, NCL.*, 135).

Hí ha encara *fourre* 'beina' en Ausiàs (l.x, v. 23) i en la Questa de Reixac: «més la mà a la spasa --- e pux prè lo *foura*, mèn-la dins» (10.8 i passim). En fi ens acostem ja a la variant moderna *folro*, amb -o i amb *ř* en les dues dades següents: *fourres*, doc. de Tort., a. 1341 (*BABL* xi, 420), «una spasa de dues mans ab son *fourro*», doc. de Bna., 1437 (*BABL* xi, 155).¹ No hi ha dubte que de *fourre* es passà a *folre*, amb una consonantització de la *u* tal com en *malalt* < *malaut*, *galta* < *gauta*, ross. *helra* < *heura*. I la -o moderna és deguda normalment a l'assimilació que ens és ben coneguda en mots com *motllo*, *moro*, *suro*, *nostro*, etc.

Però si atenem al significat comprenem que primer es degué formar la derivació verbal *folrar* 'cobrir com una beina o funda', i solament partint d'aquest es crearen posteriorment, amb caràcter postverbal, *folradura* i el modern *folro*. Amb el nou sentit postverbal, no registra *AlcM* el modern *folro* o *forro* fins a un doc. dels Hospitalers, de 1518 («un *forro* de ropó de pells negres»). Avui, en el nou significat, s'usa també encara, en molts llocs, la variant amb *lr*, *folro*, certament més freqüent en el nom que en el verb *folrar*. Així sento *folro* a tots els pobles de Cardós i Vall Ferrera (llevat del més oriental, Tor, on anoto *fôru*, 1932-4). Segurament partint del verb *afolrar* es traslladà la *l* a *alforrar*, d'on *alforro*: «l'hermilla de mitja seda, / l'alforro